

ASBESTTREIN DENDERT VOORT; MAAR WAT LEVERT HET DE BETALENDE WONINGEIGENAAR OP?

Een jaar geleden publiceerden we in dit magazine een artikel over de problematiek rond asbestdaken. Deze maand ging de kogel door de kerk in de Tweede Kamer. Nu ligt de bal bij de Eerste Kamer. Als deze het wetsvoorstel Milieubeheer betreffende asbest aanneemt, mag er eind 2024 geen asbest meer op Nederlandse daken liggen. Deze ingreep kost honderden miljoenen. Een investering die zinloos is, meent Ira Helsloot, hoogleraar Besturen van Veiligheid aan de Radboud Universiteit in Nijmegen.

Asbest. Alleen het woord al is voldoende om mensen de stuipen op het lijf te jagen. De gedachte leeft dat zelfs een kleine hoeveelheid vezels asbest in de longen al meteen dodelijk is. Die emotie speelt een belangrijke rol bij de overheidsaanpak van de asbestproblematiek, zo meent hoogleraar Ira Helsloot. Al sinds jaar en dag strijdt hij tegen de in zijn ogen disproportionele investeringen die gemoeid zijn met de verwijdering van oude asbestdaken. “Het gaat om honderden miljoenen euro’s. Het merendeel van dat bedrag moet opgebracht gaan worden door ondernemers en particulieren, de eigenaren van die daken. De opbrengst van die enorme investering gaat nihil zijn, zo weten we. Anno 2018 hebben we in Nederland te maken met zo’n 200 asbestvezels per kubieke meter in de lucht. In de jaren 90 lag dat veel hoger, zo’n 90.000 asbestvezels. Dan praat je wèl over schadelijke hoeveelheden. Maar vandaag de dag is dat allang niet meer het geval. We zitten nu al ver onder de norm die de Gezondheidsraad aanhoudt. De verwijdering van asbestdaken gaat nauwelijks iets aan de luchtkwaliteit verbeteren, het gaat ook nauwelijks iets opleveren in termen van gezondheid. De winst is te verwaarlozen. En toch dendert de trein door.”

GE CULTIVEERD BEELD

Die boude stelling roept de vraag op hoe het dan kan dat dit wetsvoorstel nu toch wordt aangenomen. “We hebben te maken met een gecultiveerd beeld als het om asbest gaat”, vervolgt Ira Helsloot zijn betoog. “In de jaren 60 werd op grote schaal en buitengewoon onveilig gewerkt met asbest. Het is niet meer dan terecht dat daartegen is

INVENTARISATIE ASBESTDAKEN IN PROVINCIES (I&M)

- Niet elke provincie heeft een actueel en/of volledig beeld van het aantal nog te verwijderen asbestdaken;
- Volgens de zeven deelgenomen provincies aan het onderzoek heeft minimaal 5% (en wellicht wel 10 – 25%) van de eigenaren onvoldoende financiële draagkracht om te saneren;
- Vrijwel alle provincies zien knelpunten in de saneringscapaciteit, hijskranenverbod, technische innovaties en financiële draagkracht.

opgetreden. Maar nu slaat de pendule helemaal door naar de andere kant. Ik denk dat daar een aantal mechanismen aan ten grondslag ligt. Ten eerste kun je concluderen dat de verwijdering van asbest gewoon big business is. Er liggen dus flinke belangen bij de bedrijven die hierin gespecialiseerd zijn. Ten tweede heb je te maken met deskundigen

die met de beste bedoelingen het idee in de lucht houden dat asbest een enorme bedreiging is voor de volksgezondheid. Niets wijst daarop. Ten derde is er de politiek. De verantwoordelijke staatssecretaris in het vorige kabinet maakte een enorm punt van dit onderwerp. Het staat ook daadkrachtig. Je pakt een onderwerp, roept hoe erg het allemaal is en je legt de rekening elders neer. De overheid kan hier stoer doen, want zij hoeft er nauwelijks voor op te draaien. Je jaagt mensen op kosten, en we weten gewoon dat het effect vrijwel nihil zal zijn.”

VOORTRAZENDE TREIN

Ondertussen lijkt de wetswijziging een gelopen koers. Hoogleraar Ira Helsloot kijkt er met verbazing en inmiddels ook met groeiende ergernis naar. “De Gezondheidsraad publiceerde over dit onderwerp rapporten waaruit blijkt dat we binnen alle mogelijke normen blijven. Het bevreemdt mij ten zeerste dat de Tweede Kamer er kennelijk genoeg mee neemt dat ze gewoon niet de kosten/baten-analyse krijgt waar ze om gevraagd heeft. De hele discussie draait sterk op emotie en beeldvorming, niet op feiten. Het is onzin dat hele asbestdaken tegelijk verbrokkelen en we daarvoor weer concentraties als in de jaren negentig krijgen. En

dat gebeurt. “Prima om het aantal asbestvezels in de lucht te willen beperken. Maar op dit moment worden veel te snelle stappen gezet, in de verkeerde richting. De gekozen procedure is op z'n minst bijzonder: we laten die daken verwijderen – dat kan oplopen tot 20.000 euro per dak – we leggen die kostenpost bij de eigenaren van de daken neer, we tuigen slechts een kleine subsidie op, klaar is Kees. Maar met het huidige tempo is in 2024 nog niet de helft gesaneerd. Gemeenten hebben een en ander ook nog onvoldoende in kaart. En wie moet dit werk allemaal vòòr die tijd afhandelen. Maar er spelen meer zaken. Het verbod heeft een stevige impact op woningeigenaren. Huizen met een asbestdak worden richting 2024 steeds moeilijker verkoopbaar. Eigenaren hangt immers een flink kostenplaatje boven het hoofd. De subsidies zijn op dit moment bij lange na niet toereikend. We praten over honderden miljoenen die met deze operatie gemoeid zijn. En daar komt het komende decennium waarschijnlijk nog een fikse rekening voor verduurzaming bovenop. Kunnen we daar dan niet iets creatiever mee omgaan? Voor de agrarische bedrijven is de subsidie ‘Asbest eraf, zonnepanelen erop’ in het leven geroepen. Kunnen we het verwijderen van die daken niet koppelen aan de klimaatdoelstellingen die we moeten ha-

Ira Helsloot: “De verwijdering van asbestdaken gaat nauwelijks iets aan de luchtkwaliteit verbeteren, het gaat ook nauwelijks iets opleveren in termen van gezondheid. De winst is te verwaarlozen. En toch dendert de trein door”

de rekening van dit alles ligt straks bij mensen die dit soms onmogelijk kunnen opbrengen. Ik vind dat kwalijk.”

GEMISTE KANS

Ook VBO-directeur Hans van der Ploeg heeft moeite met de manier waarop het nu gaat en de snelheid waarmee

len? Wat kun je méér doen dan alleen een dak eraf halen en er een nieuwe opleggen? Ik hoor daar niemand over. Ik zou ervoor pleiten om het tempo eraf te halen en te kijken wat er de komende jaren in collectiviteit én goed gesubsidieerd gecombineerd kan worden. De haast is onterecht. Het leidt tot een gemiste kans.” ■

Tekst: Henk de Kleine